

des terror

Om Napoleon hade avgått med segern vid Waterloo är frågan hur länge han hade fått njuta segerns sötna, ty det övriga Europa stod för en gångs skull enat och beslutsamt i sin vilja att krossa honom.

alltså att oförskräckt gå framåt. Således: han själv är endast den förste i en ny kejsarlig dynasti. Sådan är folkets vilja.

MEN DET VISAR SIG MYCKET SNART att denna folkets obrottsliga lojalitet gentemot kejsaren och hans familj i mångt och mycket är en chimär. En folkomröstning ger vid handen att en överraskande stor majoritet i själva verket är emot kejsaren. Samtidigt ställer sig den heliga alliansen fullständigt kallsinnig till Napoleons upprepade gånger aviserade fredsfördrag. I kungarnas Europa är Napoleon en uppkomling. Man förhandlar av princip inte med honom. I alltför fårskt minne svider dessutom de förödmjukelser han åsamkat dem i oräkneliga fältslag. Förgäves betyder han sin fredsvilja, förgäves att han åter bestigit sin tron utan att ha avlossat ett enda skott.

Napoleon inser att han kommer att tvingas ut på slagfältet igen och gör allt för att framställa sig själv som ett med Frankrikes djupaste nationella intressen. Men i och med att han nu öppet måste fränsäga sig revolutionens ideal, som sammanfaller med det aldrig upphörande kriget mot aristokratin och prästerskapet, har han förlorat den breda massans förtroende utan att för den skull ha vunnit de nya eliterna över på sin sida. Snaran dras åt. Eller som Henry Houssaye, författaren till historieverket 1815, skrev:

"Napoleon har sagt: Kejsardömet är revolutionen. Han har också sagt: Kejsardömet är freden. Han vämjades vid tanken på att återuppta revolutionen, och han förmådde inte heller sitta med matt fladdrande vinglar."

Epilogen är den välkända och möjligen på sikt oundvikliga. Om Grouchy hade följt de kontraporder han mottog från kejsaren och i tid upphört med att hasa efter Blüchers arrièregarde, särskilt avdelat för att förläda Napoleons högra flank att gå bort från slagfältet; om Ney inte i förtid hade hetsat sitt kavalleri i den ena besinningslösa attacken efter den andra mot Wellingtons välorganiserade infanterikarriärer, skulle Napoleon kanske ha kunnat avgå med segern vid Waterloo.

Frågan är bara hur länge han hade fått njuta segerns sötna, för det övriga Europa stod för en gångs skull enat och beslutsamt i sin vilja att krossa honom.

Dominique de Villepin skildrar på ett fascinerande, utförligt och inlevelsefullt sätt vad som möjligen tilldrog sig i Napoleons slutna och gåtfulla härsarsjäl under hans sista tid vid makten.

Likt alla goda historieberättare låter han alltid den som för ögonblicket har ordet ha rätt. I bakgrunden av den store ensamme avtecknar sig således en serie, inte blott talande men i synnerhet välutgående porträtt av tidens politiker, generaler och ämbetsmän: Fouché, Talleyrand, Molé, Carnot, Cambacérés, Ney, Vitrolles, Caulaincourt bland många andra.

Alla – inte bara Napoleon – tycks ha varit i färd med att inte bara skapa historia, utan också att samtidigt skriva den. En nuets paradoxala historia där tusen vässade intellekt med frenetisk iver följer varje drag mästaren gör i kampen om världsmästerskapet. Efter varje nytt drag måste den förenade analytikerkåren revidera sina egna prognoser. Och det är just skildringen av denna darrande osäkerhet, detta Frankrike i kris,

svajande under kejsarens hamrande dekret som en regnbågsreflekterande pappskiva på en nålspets, som gör boken till sådan medryckande läsning.

Författaren ger endast undantagsvis prov på sina egna åsikter, men jag tycker mig kunna ana att han vill uppfatta Napoleons konversion till en fredens man som både möjlig och trolig.

Det är nämligen i ljuset av denna insikt som han vill låta oss förstå att Napoleon krönte sin gärning med att offra sig själv på historiens altare:

"Om man inte vill ha mig så kommer man likväl en dag trots allt vilja ha det jag representerar."

ÄNNU PÅ VÄG I KAROSS till Frankrikes Atlantkust överväger Napoleon möjligheten av att åter ta till vapen, men beslutar sig för att inte göra försöket. Möjligheten att fly till Amerika stod honom hela tiden till buds. Men en Napoleon flyr inte som en simpel tjuv eller landsförrädare. Efter några dagars överläggning överlämnade han sig den 15 juli 1815 frivilligt i engelska flottans händer.

Bokens avslutning har fått en oavsiktlig skönhetsfläck genom att författaren alltför lättvindigt drar en parallell mellan den återvändande Napoleon och den general de Gaulle som inte ens tilläts vara med vid landstigningen i Normandie och först då kusten bokstavligen var klar, infann sig i Paris som nationens hjälte. Jämförelsen visar att författaren gott förstätt Napoleons storhet, däremot inte de Gaulles relativa litenhet. Ett fenomen som låter sig förklaras som en förväxling av ett litet närallgiggande objekt med ett stort avlägset, liksom då observatören på jorden sammanblandar stjärnors verkliga och skenbara storlek. Historiker, med lupp och pincett fördjupade i historiens alla filligranartade detaljer, må förlåtas denna påtvingade närsynthet – att begära att de samtidigt skulle besitta örnens egen blick vore givetvis förmåtet.

SOM HELHET BELYSER BOKEN likväl förmåligt en avgörande etapp i historiens Tour de France och fascinerar läsaren genom sin förmåga att levandegöra en svunnen tids brinnande lidelser, politiska ränker, trolöshet och heroiska patriotism.//

Napoleon, samtida lavering.